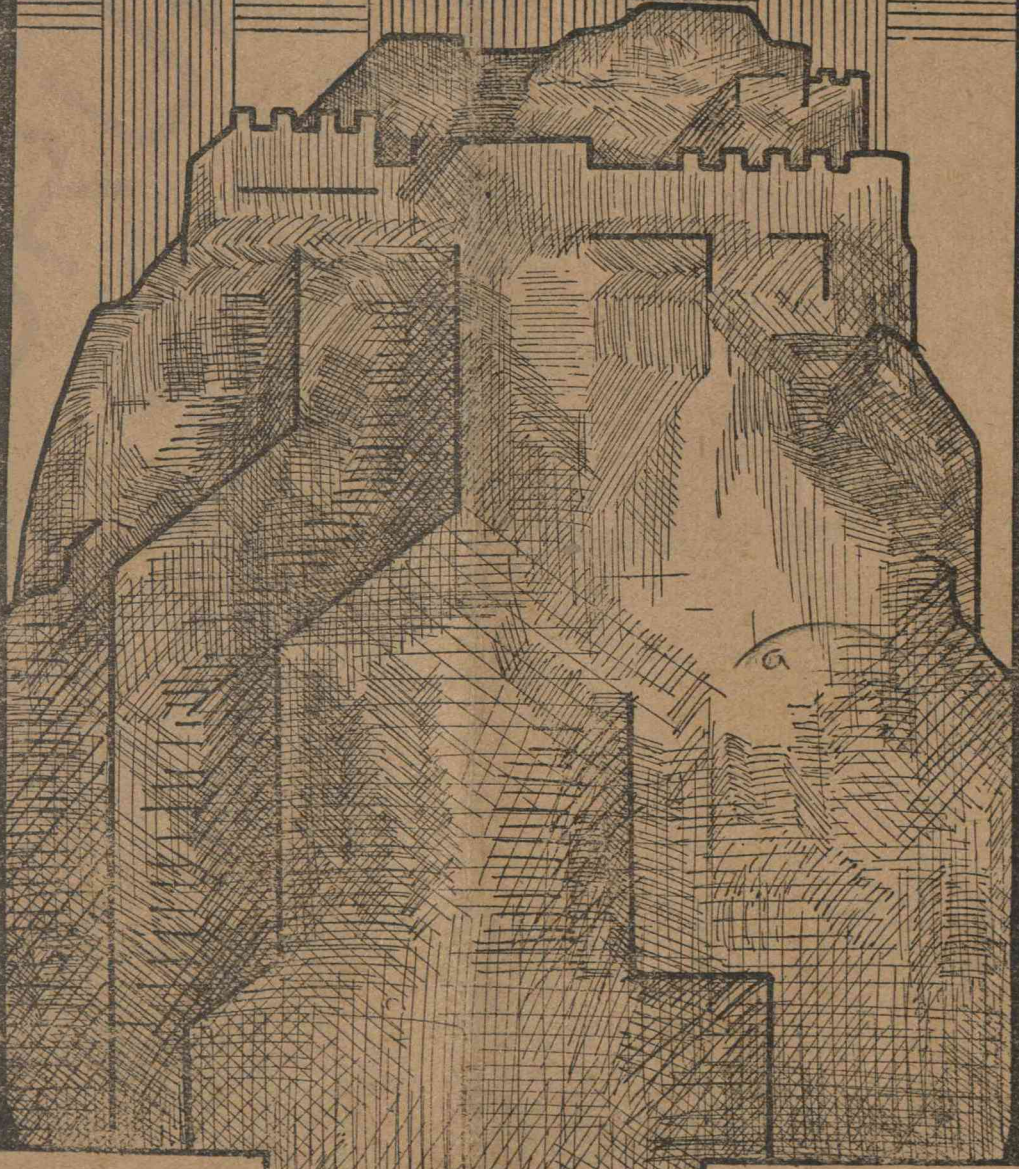

TASPINAR

Sayı : 21.

19. Temmuz
1934.

22/7/1934

İÇİNDEKİLER.

24 temmuz Lozan zaferi.

İctimai mücadele amillerinden
imansızlık

İki hayat.

Bir iki terbiye meselesi ve bir
halk adamının düşünceleri.

Taş pınardan damlalar.

Musolini ile bir saat.

Hükümet nasıl iş görür.

Afyon meb'usu İzzet Ulvi.

Yusuf Mazhar.

Eyüp Hamdi.

M. Z.

Edip Âli.

Afyon Meb'usu Haydar.

Demir.

TAŞPINAR

Cilt : 2.

Sayı. 21.

Her ayın ondokuzunda çıkar.

İdare Yeri : Afyon Halkevi.

19 Temmuz 1934.

Bir Görüş:

24 Temmuz,

LOZAN ZAFERİ..

İzzet Ulvi.

OSMAN FERİT SAĞLAM'IN
TÜRK TARİH KURUMU'NA
ARMAGANIDIR

Ne idik, ne olduk, niçin?.. Bu kelimeleri göz önünde bulundurmak ile dirki gerçeğin her vakit gözümüzün önünde bulunması mümkündür diye düşünüyorum.

Dünyanın üç parçasında hakim, geniş topraklı bir imperatorluk vardı. Türk milletinin yaradılışındaki kudret ve kuvvet ara sıra her nasılsa tecelli imkânını bularak milyonlarca kan ve can bahsına bu eser maydana gelmişti.

Bir milletin nüfusca çok olması, içinde ehliyet ve kudret sahibi fertlerin bulunması asla maksadı temin edemez. Ehliyeti, yüksek fertlerin istifade edilecek sahada bulunmaları ve birde millet işlerinin iyi idare edilmesi şarttır; Yoksa Devlet gemisi yörümez batar.

Batan imperatorlukta millet hakim değildi. Sarayın, sarayda keyfe göre hareket edenlerin, onların etrafında toplanan ehliyetsiz kapı kullarının arzuları hakim idi. Ehliyet ve hamiyet sahipleri daima kaza ve belâya uğrardı.

İşte bunun içindir ki keyf, istipdat, ehliyetsizlik, idaresizlik yüzünden imperatorluk her köşesinden gürül gürül yıkılmağa başladı. (Otuz milyon) nüfus varken bir küçük neslin kadar ne kuvveti, nede şeref ve haysiyeti kalmamıştı. Bir heyula gibi idi.

(Meşrutiyet) de memleketi kurtaramadı; Çünkü hükümdar ile saray haricindeki bazılarının heyfi ve indi hareketlerinden memleket kurtulamamıştı. Bunun içindir ki erime ve yıkılma devam etti. Nihayet imperatorluk tarihe kavuştu. Ecnebi istilâsı baş gösterdi.

İşte böyle korkunç bir geçmişin içinden çıktık.

**

Derin felaket, izmihlâl dalgaları içinde büyük Türk halkı her yanda çırpınıyordu. Yer yer kımıldamağa, ayaklanma alâmetleri belirmeğe başlamıştı. İstipdada, idaresizliğe, Millî hakimiyetsizliğe kurban giden Türk milleti kanında olan cevheri kaybetmemişti. İstiklâlsiz, şerefsiz, ayak altında yaşamağa hiç layık değildi.

Hemde büyük millet kendi arasından büyük yetiştirmek hassa ve feyzi içinde idi. Milletler ancak ruhlarında büyüklük kalmadığı içlerinden büyük adamlar çıkamadığı zamanlar mahvolup giderler.

Millî savaşın başına; milletin bütün 'emel ve meziyetleri kendinde tecelli eden büyük Gazi geçti, etrafına bir çok büyük ruhlu arkadaşları toplandı. Yeni Türkiye kuruldu. (Millî Hakimiyet) in temeli atıldı.

Sonra her hususta inkişaf baş gösterdi. Her mahzuru uzaklaşırken, her istenilen ve düşünülen şeye kavuşmak imkânı hasıl oldu.

Maziden kalma bütün zararlı hallerden kurtulmak, düşmanı ilk iş olarak sevgili yurtdan atmak gerekti.

(Sakarya) da, (İnönü) nde düşmana vurulan sillelerin sonu, en son meyvesi (Afyon) harbinde, (Dumlupınar) da alındı.

Büyük zafer içeriden yeni Türk Devletinin temellerini perkitti. Türk milleti hariçdende zencirler içinde idi, mevkisizdi.

Birinci zencirin (Dumlupınar) da kırılması üzerine ikinci zencirin (Lozan) da parçalanması ve (Sevr) muahedесinin yırtılıp atılması mümkün oldu.

İçten ve tıştan Devlet kurtulmuş, tam olarak İstiklâline kavuşmuştu.

(Dumlupınar) zaferinin başında (Lozan) siyasî zaferini, Avrupanın tam göbeğinde yeşil masa üstündeki siyasî meydan muharebesini ve onun yüksek zaferini de Türk milleti unutmıyacaktır. Bu zaferler milletin tabîî bir bayram ve şeref günüdür.

Bu sayededirki Avrupalılarla boy ölçüşüyor, bizde sizin gibiyiz diyoruz. Bu sayedirki harici zencirlerden de uzakdayız. Bence (Lozan) zaferi işte budur !.

İçtimaî mücadele amillerinden imansızlık

Yusuf Mazhar

İmansızlık yalancılığın kateğorisinde dahil bir şeydir; ondan farkı onun makûsu olmasıdır:

Yalancı aldatmağa çalışır, hakikatları tahrif eder, mevhum hakikatler icadile uğraşır... İmansız da inanmaz, hakikatları tanımaz, hakkı inkâr eder...

Fransız'cada (Credulité) denilen saflık, her şeye inanmak, hâlinin haricinde imansızlık yalancılıktan daha şeni, daha muzir bir zemimedir...

Her zamanda ve her memleketde milletler ve cemaatler yalnız imanda hayat ve kuvvet menbai bulmuşlar ve bunun için imansızlığı tel'in etmişlerdir.

İnsanlığın hayatında -muhtelif devirlerde- âmil ve müessir olan türlü türlü umdelere muhalifet gösterilmesine dahi imansızlık denilmiş ve en büyük şiddet bunların imhasında gösterilmiştir.

İmansızın -bir frengili, bir veremli, bir vebalı gibi- ruhi hastalığının bulaşmasından korkulan tehlikeli bir insan sayılarak izalesi tecridi ve hatta imhası daima meşru görülmüştür.

* *

İmansızlık üç şekilde tezahur eder :

Hakikatı bilmemekten yahut yanlış bilmekten veya başka türlü bilmekten....

Birinci gurubu teşkil edenler, aşısız ağaçlara benzerlerki teşkil ettikleri kesretin vüsatı hasabile fikir bunların semeredar edilmesindeki müşkilat karşısında acız duyar...

İkinci kısım imansızlar, ruhi itiyatlarının hasıl ettiği bir sevkî tabiiye tabî, yani beyahim halinde bulunanlardır. Bunlar şahsî ahlaklarının, mahiyetine köre ehli va vahşi hayvan sürüleri gibi kısmen zararsız, kısmen zararlı hatta bazanda faidelidirler....

Üçüncülerdir ki ne aşısız ağaçlara, nede behayime benzerler... Bunlar kendilerine mahsus başka bir iman tesiri altında millî ve camievî nizami tehdit ederler..

* *

Üçüncülerin karşısında hükmünü verecek şey ilim ve hayattır: İlim mütemadi ve müselsil bir keşif ve tulû sayesinde hakikatin muhtelif cephelerini aydınlattıkça, hakkın daha doğru mahiyetleri meydana çıkar... Ve hayat şartları değişir.

İşte bu üçüncü guruptaki imansızlık bu vechile yeni yeni tezahür eden haklara iman edenlerden ayrılmaklıktır.

Yeni hakikatler inkişaf ettikçe, eski akidelerin sinesinde yaşamak ve onlara aldanmağa alışmak zevkini feda idemiyenler imansızlıklarında pasif kalsalar, birinci gruptekiler arasına sokula bilirler.... Fakat bunlar yalnız sitatik bir tesir altında sakin durmazlar.... Her harici harekete uymamakta okadar mukavim ve hatta ona karşı öyle muhacimlerdirki hakikatin yürümesini temin için bunlarla mücadeleye mecburiyet hasıl olur..

* *

İnsaniyet - Tekâmüli seyrinde - hakikati, vardığı noktada bulur değil, o noktadan önünde açılan ufuklarda sezer....

Bu uzaktan görüşte „Hakkın „ mahiyetini, en kuvvetli gören göz ve firasetli insan en iyi seçer bilir..

Kendi nefislerine olan itimatları derecesinde gözleri kuvvetli ve firasetleri keskin olmaları, yeni hakikatlerin tecellisinde düşdükleri bir telakki hatası vardırki, dördüncü neviden bir imansızlığın menbai olur...

Bunlardaki bu telakki farklarının tenevvüüne göre insaniyet - gayesi için takip edeceği hak yol bir olduğu halde - muhtelif istikametlere sevk edilmek istenilirdi - bu emellerin kesreti karşısında taaddüt iden ve hepisine (Hak yolu) denilen şeylerin bir muhasılası olamayacağı, ve bunlar arasında itilaf yapılamayacağı için - hakikatin yanlış istikamette anılmamasını temin mecburiyetine gine mücadeleye mecburiyet hasıl olur.

Safsatasız muhakemelerin kuvvet aldığı ilimin ve keskin firasetin cizdikleri yolda yürümek isteyenler mahsur kaldıkları iki imansızlar zümresinin hem arkadan hem önden vaki olan hücumlarına karşı koyup serbest yürümekte müşkilât çekerler...

Biz bir terakki devrinin yüksek noktasında ve açılan yeni ufuklarında yeni yeni hakikatlerin seslendiği bir zamandayız....

İki Hayat

Ödemiş
Eyüp Hamdi

Çocun için zayıf bir varlık diyemeyiz. Aynı hükmü, tohum ve sürfe halinde olana da teşmil edebiliriz. O, daha ziyade bizim göremeyeceğimiz derecede gizli kudret ve şekiller hazinesidir. Hayatın iki yüzü, iki türlü hayat vardır!

Bir kısmı hayatı yoğurur. Diğeride dışarıda belli başlı bir şekli gayesi olan hayatın akışlarına kılavuzluk eder. Her canlı varlığın yek diğeri ile sınıksız ilişkisi olan iki yaşayışı, vazifesi vardır; bunlardan ikincisi, birincisinden doğar, birincisi ne derecede sağlam, tabii şartlar arasında açılıp olgunlaşmışsa, ikincisi de o nisbette gürbüz ve zinde olur. Bu iki ayrı vazife, hayatın bu iki devresi, her canlı da -insanda da- raslaşırlar:

Buna, çocukluk, yetişkinlik devresi diyoruz.

Bedbaht o milletlerki, uzakta görülen o hakikatlere varılacak yolu kendilerine gösterecek kuvvetli görüşlü ve keskin firasetli bir rehber den mahrumdurlar... Ve bedbaht o milletlerki bu görüşlerinde her kesin kendi anlayışına göre uğradığı telakki yüzünden imansızlıklara düşmüşlerdir, aralarından kendisinin doğru imanını kabul ettirecek bir mürşit yaratamamışlardır.

* *

Hususi hayatta imansızlığa itimatsızlık denir

İtimatsız kimsenin ruhi haleti dört tarzda tezahür eyler:

Kendi nefisine itimat etmemektir ki irade zafine sebep olur.

Mantık hükümlerine itimat etmemektir ki insanı mütelevvin ve muhteriz yapar...

İlme itimat etmemektir ki tereddüt ve atalet doğurur...

Başkalarına itimat etmemektir ki derece derece menfi ruhlu, zayıf iradeli, atıl ve mütereddit kimseler yaratır. Yalancı ile imansız yan yana gelince -makasin yüzleri gibi- bir birini temamlarlar ve zemime koleksiyonda mana ifade eden bir kısım teşkil edeller...

Sözü geçen iki devrede hayat yalnız tamamen değişmekle kalmaz , aykırılışır da. Tabiratte bir çok canlı misaller bunun doğruluğunu göstermektedir. Suda ve karada barınan bir çok hayvanların yaşayış tarzlarını gözden geçirmek hakikatin daha etraflica aydınlanmasına hizmet edebilir. Oluşunda hırçın ve zalim olan yetişkin, küçüklere karşı birdenbire yumşar, sevgi ve şefkat gösterir. Uçan kuş, küçük yavruları üstüne gelince birdenbire duraklar, yuvayı tehlikeler karşısında kolay kolay terk edemez. Kelebekler uçarken, yumurtaları için gelişikli yer bulunca, kendileri için oraların tehlikeli olmasına bakmadan tohumlarını oralara bırakırlar. cinsiyeti koruma sevkitaibiisi, insan oğlunda pek erken uyanır, bütün yetişkenlik müddetince devam eder. Mutlak bir egoizm hotkamiliğin tahakkümü altında yürüyen yetişkin birdenbire bir varlık üzerinde şefkat, itimam ve feragatla titrer: Çocuk! pek yaman olan yaşayış kavğası yalnız yetişkinlerin kendi arasında olur, yetişkinle çocuk arasında değil. Çocuk durmadan yarattığı, olgunlaştığı için, hayatı sürprizlerle doludur.

Sihirli bir kudret halinde, için için gizlice çalışarak uzviyetini örür, sevkitaibiilerini yaratır, onları o kadar şamimiyatle kaynaştırır ki, bize, hayat sonsuz türlü hususiyetler halinde görünür. Yaratıcılığın bütü ihtişamı çocuk hayatında kendini gösterir.

Bütün canlılar [Yetişkinler] onun karşısında kendilerinden geçerek, nefislerini feda ederler. İşte hayatı manalandıran, sıhırlı anahtar, hotkâmiliğin susupta nefisini feda edilmesidir. Bu umumî iyilik, tabiatla, birleşerek ayrılan, hayatın iki kutbunu temsil eden varlıklar halinde görünürler. Acaba, bütün canlıların yavrularına karşı duydukları bu derin insiyakın, kısa bir müddet için durduğunu, söndüğünü farzedecek olursak, hayat ne olur ki? Bir dakika için bütün reşitler yalnız kendilerini ve yalnız kendi çocuklarını düşünseler, sonu ne olur? Kafalarında en kara hayaller canlanır, kendi aralarında en merhametsiz, zalim kızgın insanlar olurlardı. Bu vaziyette, yetişkinin bir de terbiyevî tasirler yapmakla mükellef tutulduğunu kabul edelim, o zaman hayatta umumî bir taaruz göze çarpar, insan oğlu kurt gibi kendi kökünün dibini kendisi kemirirdi.

Iradesinde serbest, fakat yanlış hareket eden insanlar için

vaziyet böyledir diyebiliriz. Yetişkin, bir kendine, bir de çocuğa bakıyor, sonunda çocuğu çok zayıf, cılız, beceriksiz buluyor. Aynı hükmü kelebekte sürfeleri için verebilir, ve belki icinde yeni bir hayat saklıyan yumurtaları yırtar, atar da. Aynı hareketi, kimbilir belki kurbağa da yapabilir. Belki aslan da, yavrusunu zayıf, cılız görerek hiddetinden kükrer, ailelerini korumak için onun da kendisi gibi kavgacı ve gaddar olmasını ister, belki kimbilir perdeyi «Böle bir gevşek yavrum olmaktansa, ölmesi daha hayırlıdır» şeklinde kapatabilir.

Acaba yetişkin insan da buna benzer birşey yapmıyor mu ? Çocnğu kendisi ile karşılaştırarak zayıf ve aşağı seviyede bulduğu için, onun yaptıklarını tenkit eder, hor görür, cezalandırır, zorla kendisi gibi hareket etmeğe icbar eder. İsterse çocuk ta, yetişkinlere: “ Olduğumuzdan daha yüksek görünmek için niçin topugumuzun altına yüksek ökçe yaptırıyorsunuz, yürürken aşınmakta olduğunu görmiyor musunuz, benim gibi yapsanıza, bakın yürürdükçe bir şeyler kaybediyormuyum yoksa durmadan büyümekte, artmakta mıyım ? „ „ Niçin uydurma diş takıyorsunuz ? Bir de bana bakınız, küçücük olduğum halde iki defa bütün dişlerimi değiştirdim, hem de hakikî diş olmak, şartıyla. Bana nisbetle ne kadar ağır öğreniyorsnunuz. Yabancı dilleri iyi söyliyemiyor, benim kadar kolaycacık öğrenemiyorsunuz; bir vakıtlar tamamiyle dilsizdim, dünyada ilk rasladığım dili muvaffakiyetli öğreniverdim. „ Diyerek bir çok itirazlar yürütebilir.

Gerçek yetişkin hiç bir şey yaratamaz, hayatına yeni bir şey katamaz; çocuğa gelince, o, durmadan yenilikler yaratır, büyür, olgunlaşır. Yaratıcı ile ilişkilerini hiç kesmiyen biri varsa, oda şüphesiz ancak çocuktur: canlılara karşı çok duygulu davranışı da bundan ileri gelir. Onun herkese gösterdiği tertemiz, taze sevgisinin kaynağını da “ Ulu kudret „ ten fışkırmakta olduğuna inanabiliriz. O doğuşunda her vakıt için neş'eli, yumuşak, uysal, inancı, geniş kalplidir. İftiraya uğrıyacak olursa aldırış etmez; kötülük görecekt olursa sesini çıkarmaz, derin bir sessizlik içerisinde, tanrının gösterdiği olgunlaşma yollarında durmadan, sendelemen ilerler, yarının adamını yaratır.

Terbiye :

Bir iki terbiye mes'elei,

ve

Bir halk adamının düşünceleri.

M. Z.

Asrın terbiyecileri her gün terbiye işinin bir yeni inceliğini meydana çıkarıyorlar. Ruhî ve uzvî tetkikler genişledikçe terbiye alemine yeni yeni ufuklar açılıyor. Tecrübe, iş; bu günkü terbiye usullerinin dayandığı ana temellerdir. İlim, bu gün insan yavrusuna kendi bilgisini kendine yaptırıyor. Hadiseleri ve eşyayı önce görmek, sonra tecrübe ve iş halinde onları kavramak melikesi insanı hayata hazırlamak için sağlam bir cihazdır.

Hayat denilen büyük muallim, tecrübelerle yoğura yoğura halk içinde öyle terbiyeciler yaratıyor ki bu adamlarda en yeni telâkilerin nasıl yetiştiğine hayret edilir.

Geçen yıl ihtiyarlığa yaklaşan bir adamla konuşmuştum. okuyup yazması yok. Bilgisinin iki hocası yalnız sürdüğü ömürle ata görgüsünden, yani erginlerin tesirinden ibarettir. Vakit öğle.. On yaşında kadar olan küçük çocuğuna yemek getirtti. Çocuk tabağa bir göz gezdirdikten sonra yüzünü buruşturdu, yemeği beyenmedi, babası bir şey söylemeden, hiç ehemmiyet vermeksizin tabağı dükkânın rafına kaldırdı. Ve küçüğe iş verdi.

Yetişkine gelince, o durmadan dünyayı avcunun içine almak ister, başkalarıyla boğuşmak onun can damarını şahlandırır, dilekleri yerine getirmek için çabalaması onun düşünme kudretini biler açar keskinleştirir.

İki yaşayış, iki vazife. Bunlar aykırılacak olursa, vay adem oğlunun başına geleceklere. Bizden her bakımdan daha iyi bir adam ancak bunların uyuşmasından ahenginden doğabilecektir.

İlk adımı atmak yetişkinin hisesine düşer: Dışarıdan bir çok kuşatıcı özenişlerin yanı başında, kendini kuşatmaya da pay ayıracaktır. Çünkü ancak bu suretle hayatının bir uzanışı demek olan çocukluğu daha iyi kavriyacak, ısınacak ona yaklaşacaktır!

— Çocuk aç kaldı. Demiş bulundum.

— Naz, dedi. Birazdan soğuk yemeği bile iştihâ ile yeyecektir. Üç çocuğum var. Üçünüde bir birinden ayırt etmem. Beş parmanın hangisini kessen acımaz? Bazı ana ve babalar çocuklarının üzerine pek çok titrerler. Evlât olurda sevilmez mi? Ama gel gör ki yavruları küçük bir şeyden şikâyet etse üstüne düşerde düşerler. Bana kalırsa bu evlâdı sevmek değil, bilmiyerek ona kötülük etmek demektir. Çocuk dediğin şey çok kurnazdır. Atası kendini çok sevsin ister. Bu sevgi bir az azalır gibi olursa yalancılıktan hastalıklar uydurur. «Başım ağrıyor, iştihâm yok.» diye naza başlar. «Ah, uh!» diye inler. o zaman yüreğine söz dinlemezde üstüne düşersen bunun ardı arası kesilmez. Eeeh.. ağaç yaş iken eğrilir. Çocuk bir kere bunu adet edinirse hep öyle gider. Büyüyünce «hastayım.» diye diye sahiden hastalıklı olur çıkar. İnsana kırk gün deli derlerse deli olur. Buda tıpkı böyledir. Ama sahiden hastalık başka.. Onu zaten ata yüreği tez anlar. o zaman da çocuğu bağına basmamak günahtır. Şu benim oğlanı gördün ya, şimdi yemeği beyenmiyor. Anladım ki daha karnı acıkmadı. Üstüne varsam bütün bütün hoppalaşacaktı. Aldırma dım. Bir saate kadar raftaki yemeği pekalâ yiyecektir.

Zamanın en namlı terbiyecileri de böyle demeyorlar mı? «Çocuk inadı» bugün pek mühim bir terbiye mevzuu değil mi? Haki-katen çocuğun sevdiği şahsiyetleri kendisiyle meşgul etmek istemesi aydınlığa çıkmış bir mes'elidir. Ya, «şuram, buram ağrıyor.» diye nazlanan çocukların ileride kendi telkinlerinin tesiri altında kalarak yoktan hastalık sahibi olması, nevrastenik, isterik olmaları!.. «Bir adama kırk gün deli derlerse deli olur.» diyen ağız, telkinin inkâr götürmez tesirini ne iyi kavramıştır..

Biz gene devam ediyoruz:

— Babam derdiki evin süprüntüsünü nasıl temizlemek iktiza ederse vücudun süprüntüsünü de öyle atmalıdır. Ne zaman çocuklarım sıkışırsa iki eli kanda olsa bıraktırır apteste yollarım. Atamdan öğrendim: Peklik çekersek yazsa aç karnı karpuz, kıssa kış meyveleri yeriz. Yaz ve kış sebzelerini zamanın da taze taze bol bol yiyoruz.

Zekâ, önünde açılan mecraya akar. Deha, mecraısını bizzat kendi açar.

İlim ve san'at sarayının sigortaya ihtiyacı yoktur.

Asırlarca, şairlerimizin gönlüne, kalemine mevzu olan saçlarla bugün berber makasları, maşaları meşgul oluyor.

Saadet var iken his edilmez, yok iken aranır.

Muhiti yükseltmek; muhitde yükselmekten daha zordur.

Kendini tanıtmamak tanımaktan güçtür.

Bazıları bir şey olmamak için her şey olmak isterler.

Nerde ise Viktor Poşe bu adamı alnından öpecektir, Bir çok rahatsızlıkların anası kalın bağırsak değil mi? Derste mesane ve ya bağırsaklarının tazyikinden şikâyet eden çocuklara müsaade etmiyen hocalar! Çacukların inkibazile alâkadar olmıyan ana ve babalar! İyi dinleyin. Bunları bir halk adamı söylüyor.

Uzun ömürlerin tecrübeleri de bir alimin verimi kadar kıymetli oluyor. İşte bir ummi başka telâkkilerle fakat aynı neticeyi elde etmiştir. Boş geçmiyen uzun bir ömür bir az basit bir laburatuvara benziye biliyor. Ancak bu, alimin tesbit ve ifadesini daha vüzuh suz ve yalnız kendine münhasır bırakarak...

MUSOLİN İLE BİR SAAT.

Tercüme eden:
Afyon mebusu
Haydar.

Meb'uslarımızdan Haydar bey efendi bu sayıdan itibaren « ilim adamlarile mülakatlar » başlığı altında bir seri tercüme vereceklerdir. Bunlardan birincisini bu sayıda dercediyoruz.

Musolini beni saat 17 de kabul edeceğini otelime bildirtmişti. Ben 4. 30 da atı uyur gibi duran bir arabacıya seslendim. Ve şu adrese kumanda verdim:

Piazzе Colnna: Palazza Chighe

Roma arabacıları bizimkilere benzimiyor. Bunlar genç ve kibar dırlar. Hele hepisinde de bir sevimlilik vardır. Benim arabacı, İtalyancayı her ne kadar kötü telâffuz ediyorsam ve kelimeleri gelişi güzel söylüyorsamda ne demek istediğimi anladığını nazik bir gülüşle ima etti. Ve atını sürdü.

Piazza ya gelince kubba altına gittim. Ve matbuat bürosunu sordum. Beni duvarları eski roma resimlerle süslü, küçük bir salona aldılar. Siyah küllü kumaşlarla kaplanmış, altın yaldızlı mobilyaları ziyaretçileri saygıya davet ediyordu.

Saat 16. 55 Kavas geldi. Ve takıp etmekliğimi söyledi. Bir koridordan ve merakla bana bakan şık kavasların önünden geçirdi. Ve ikinci bir koridora soktu. Nihayet redingotlu bir karsona teslim etti. Buda pardesomu aldı. Ve nazırlara, müsteşarlara mahsus salona koydu.

Bu, renesansın süslü tavanlı, geniş bir salonudur. Tavanın ortasında mat camlı, müthiş bir avize. Altında mermer kaplı, yuvarlak bir masa. Duvarlarda renesans kumaşlar, bir Papa resmi.

Burada da on dakika bekledim. Redingotlu Kavas işaret etti. öbür kapıyı açtı. Nihayetsiz bir salon. Duvarlarına halılar asılmış.. Başka hiç bir şey yok, hatta mobilya yok, bir şeycikler yok! Fakat Piazza ya bakan pençerelerden birisinin önünde bir hareket

hissettim. Merakla baktım. Bir köşede üzerinde üç telefon bulunan masanın arkasından bir adam kalktı. Elini uzattı: Musolini Cenapları.

Orta, ileriye doğru atılğan, zinde ve genç bir endam. Tıraşına rağmen sık kıllar yüzüne bir gölge vermiş, bir örtü çekmiş gibi. Hakim rolleri gözleri, alın, zekâ, cür'et, kudret ifade ediyorlar. Bu bir adamdır. Bir adam ki açık düşünür. Çabuk karar vermesini ve istemesini bilir. İstemek! İşte bunun hududu yoktur. Bütün programı da budur. Başkalarının mağlup olduğu her şeyde o muvaffak olmuştur. Çünkü o ister ve prujelerine karşı gelenleri yenmesini bilir. Her gün müthiş kuvvetler sarfeder ve kabine reisi, harbiye, bahriye, hava, hariciye nezaretlerinin nazırıdır. Faşist partisinin reisidir. Ve İtalya Kırallığında hiç bir şey tasvibine arzedilmeksizin yapılamaz. Yine parlak bir yüz ve şaşılacak derecede uyanık bir dimağ sahibidir. Konuşur ken bu intiba daha kuvvetlenir. Ellerimi sıkarken dedi ki:

— Mülâkat yok. Ben mülâkatları sevmem. Biraz konuşalım ve bu kadarla kalalım.

— Hiç olmazsa siyasete dokunmayan, yalnız ilim ve felsefe sahasında kalan bir mevzua müsaade edersiniz.

Musolini cevap vermeden göldü. Ve sonra mütevazî:

— Benim ilim sahasında hiç bir salahiyetim yoktur. Söyliyeceğim sözlerin bir kıymeti olmaz.

— Ben fikrimi söylemeyeceğim. Yalnız karilerimin başka türlü düşündüklerini söyleyebilirim:

— Siz Fransa'da ilim ve felsefe sahasında benden daha mümasip zevatla mülâkat edebilirsiniz. İnsaniyetin bile iftihar edeceği zevatla. Meselâ G. Le Bon. G. Le Bon'un ben bütün eserlerini okudum. "Psychologie des foules," nu kaç kereler okuduğumu bilmem. Bu mühim esere halâ daha çok vakit müracaat ederim.

Painleve bu günün en parlak zekâlarından biridir. Benim fikrim? Bu zevatın fikirleri yanına nasıl konur?

— Siz ne fikirdesiniz: İlim insaniyetin halini, vaz'iyetini düzeltmeğe yardım eder mi?

— Böyle bir suale zaman amilini karıştırmadan cevap verilemez. Bizim için, çocuklarımız için, hatta çocuklarımızın çocukları için ilim iyilik kaynağıdır, yeni saadet, bahtıyarlık kaynağıdır. İktisadi tarakkiyi temin eder. İktisadi terakki de halka refah

getirir. İlim! Devletlere istiklâlde bahş eder: Ne demek mi istiyorum? Dinleyin: Sanayi zaruretleri kömür isterse İtalyanın halini düşünün: Topraklarında kömür yoktur. Satın almak için İngiltere ye kadar gitmek lâzım. Ne bahaya alınacağını hesabedebilirsiniz. İlim 20 yıldan evvel bizi kömüre muhtaç olmaktan kurtaracaktır. Bu memlekette fevkal'ade beyaz kömür menbaları Vardır. Biz bunlardan şimdiden istifadeye başladık. Yolda bazı tirenlerimizi gördünüz, eliktrikle işliyor. Yakında eliktrik hatlarımızı daha uzatacağız. Ve nihayet 10 seneye kadar kömürle işliyen hiç bir lokomotifimiz kalmıyacaktır. Dahası var: Çıkardığımız eliktrik kuvvetlerinin ancak 907 si demiryolları nakliyatını temin ediyor. Geri kalanlarını fabrikalarımızda kullanıyoruz. İlim olmasaydı halimiz ne olurdu? Bir misal daha: Biliyorsunuz, evvelce Roma eski Osti limanile nakliyatını yapardı. Tiber nehrinin getirdiği çamurlarla şimdi bu liman 4 Kilometre içeride kalmıştır. Osti tekrar açılmak üzeredir. Tiber'in şimdiki münabının cenubunda denizde set yapılarak yeni Osti limanını yapıyoruz. Cenubi Amerika'dan gelen trans atlantikler senede 270 gün buraya yanaşaabileceklerdir. Deniz çok kötü olursa - ki bu pek az olur - trans atlantikler başka limanlara girecekler, fakat senenin en çok günlerinde yolcularını buradan 20 kilometre mesafeye çıkaracaklardır. O zaman Romada pek büyük bir inkişafa mazhar olacaktır. Bize bunu kim temin ediyor? İlim. Görüyorsunuz, hakkını nasıl veriyor. Dahası var: Denize doğru akarak yeni, modern bir Roma inşa ediyoruz. Bu şehrin 1 000 000 halkı vardı. Az bir zamanda 4 000 000 iskân edebilecektir. Yeni evler modern olacak, konfor en son dereceye vardırılabilecek. Matbahin teshininde eliktrikle yapılacağını ümit ederim...

— Şu halde sizce..

— Acele etmeyin! Demin zaman amiline işaret etmiştim. Şimdi ona geliyorum. İlimin insaniyete on, yirmi yahut elli yıl için de getireceği refahi düşünecek yerde "beş yahut altı yüz yılda neler getirir?," diye kendime bir sül sormağa kalkışırsam hiç bir fikir veremem, hemen susarım. Dikkât ediyorum, tarihte medeniyetçe, isterseniz ilimce diyelim, en ileri giden milletler çabuk inhidata düşmüşlerdir. Arap'lar gibi' Romalı'lar gibi.

Roma'da bulunuyorken "Corachalla,, kaplıcalarını görün. İsa'dan 200 sene sonra yapılmışlardır. Eski devrin en muazzam eserlerinden biridir. Bunlar da buğuluklar vardır. Hararetleri sıcak hava ceryanlarıyla temin edilmiştir. Şimdi bile bu ceryanları görebilirsiniz. Eskiler biz den evel su santralı bulmuşlardı. Eski kemerlere, su yollarına, köprülere bakın. bunlar öyle eserlerdir ki vücuda getiren milletlerin mühendisleri, mimarları birinci sınıf ilim adamlarıdır; Fakat inhitat ta gecikmedi. ilim insaniyeti ucuruma doğru sürüklemeyi mi? Çünkü fertciliği inkişaf ettirmez mi? Bir şey diyemem. Bundan bahsede bilmek için sizinle 500 sene sonra görüşelim. Siz o zaman beni görmeğe bir daha gelin. Fakat bu bizim nemize lâzımlı. Felsefeye dalmağa hakkımız yoktur. Biz zamanımıza uyacağız. Hareket. İşte zamanımızda ki bütün milletlerin düsturu budur, İlim de bize fevkal'ade hareket vasıtalarını temin eder.

— Sizce ilim tedrisatının inkişafı insaniyetin ahlâkını da ıslaha yardım eder mi?

— Zannetmem.. İnsan mürakabaya dalmadıkça boynunu eğmez. İlim hareket vasıtaları verir. Mürakaba vasıtaları değil. Bence insanı yükselten, ıslah eden ancak dindir. İlim ile din birbirlerine aykırı değildir. Bunlar birbirlerini bütünlerler.

Bakın: Le Bon ilim fikrini ne güzel tarif etmiştir: „Hadiselerin sebeplerini araştırmaktan ibarettir.” Hiç bir şey bu tarif kadar ne doğru ve ne de açık değildir. Eeh.. Kilisa da hakikati araştırmak ta bir mahzur görmez sanırım. O arar, araştırır, yalnız başka bir yoldan gider. Fakat sizin namı G. Le Bon'unuzun dediği gibi insanların ruhunu din kurar. İlim ise zekâlarını keskinleştirir ve hareket vasıtaları verir.

İşte iyice düşünmeden size söyleyebileceğim şeyler bunlardır.. „Mülâkat yok. düşünceleri istediğiniz gibi tanzim ediniz. Eğer muayen mes'eler hakkında cevaplar isterseniz sonra, Roma'ya bir haşka defa uğradığınızda bana tekrar geliniz ve suallerinizi bırakınız. Ben iyice düşüneyim ve cevabını vereyim..”

Çıkarken saatime baktım. Mosolini ile bir saat ve bir çere kalmışım.

Gelecek sefer G. Le Bon'la konuşacağız.

köy Yazısı :

Hükûmet nasıl iş görür ?

Demir.

Geçenki yazıda hükûmetin ne olduğunu anlatmıştık. Şimdi hükûmetin nasıl iş gördüğünü konuşacağız. Hükûmeti bir makinaya benzete bilirsiniz. Bir makinayı dışından bakmakla onun nasıl çalıştığı anlaşılamaz.

Hükûmet kurulduktan sonra acaba nasıl işliyor? İşleri kendi bildiğine mi görüyor? İşte mes'ele burada. Hükûmet makinasını işleten millettir. İşleri halkın istediği biçimde görür. Bunu anlamak için şöyle bir sül soralım: Mehmet ağa zengin olmak, çift çubuk, ev dam sahibi olmak istiyor. Hükûmet nicin buna bakmıyor? Mehmet ağa gibi Ali dayının, Hüseyin çavuşun da buna benzer istekleri var. Onlarda bunları arzuluyorlar.. Mademki hükûmet halkın arzusuna göre hareket edermiş para verse, çift çubuk, ev, bahçe, bostan alıverse ya..

Şimdi iyi kulak verin: Bir defa zengin olmağı sade Mehmet ağa istemez her kes ister. Her kesi de istediği derecede zengin etmek dünyanın hiç bir tarafında mümkün değildir. Hükûmet bir kişinin, bir kaç kişinin zengin olmasını düşünmez. İste ki millet toptan zengin olsun. Bunun içinde elinden geleni yapar. Sonra hükûmet iş görürken bir veya beş on kişinin menfaatini düşünmez. Bütün halkın menfaatini göz önüne alır. meselâ bir yerde hastahane açıyor hastahane açılınca hastalık azalacak, ilâç satanlar az para kazanıp zengin olamayacak. Ama beri tarafta da her kes hastalıktan kurtulmak istiyor. Şimdi siz olsanız hangisini üstün tutarsınız?

Tabii çokluğun isteğini.. Yahut bir adam Tohum alamiyanlara yüzde yüz faizle para dağıtıyor. Beride de Hükûmet bunun farkına vararak faiz almadan ve ya çok az bir masraf parasile tohum veriyor. obürleri « Aman biz kazanamıyoruz. zengin olamayacağız » derlerse buna tabii hiç kulak asılmaz çünkü çokluğun arzusu masrafsız tohum bulmaktır.

Her kes zengin olmak ister demiştik. Gene herkes ister ki sağlam olsun, eğer hastalanırsa kendine bakıtacak bir hastahane bulunsun. Gideceği yere yol bulunsun. Çoluk çocuğu okuyup

adam olsun. Kimse kendinin malına, canına, ırzına ilişmesin. Topraklarını yabancı çizmeler çiğnemesin... İsteğin ölçüsü olur mu?

İşte halkın bu toptan isteklerini seçtiğimiz meb'uslar Ankara'da Büyük millet meclisinde konuşurlar. Onlar halkın vekilidir uyanık adamlardır. Halkın isteklerini halk namına onlar konuşur. Böyle umumî isteklere « Kanun » derler. Buradan anlaşılıyor ki Kanunu B. M. meclisi yapar. O Kanunları da hükümet yerine getirir. Demek ki hükümet iş görürken bu kanunları göz önünde bulundurur. Onlardan dışarı çıkmaz. Şu hale göre hükümet, işleri milletin istediği biçimde görüyor.

Gelecek yazıya « Kanun » un nasıl yapıldığını anlatacağız.

Abone :

Seneliği [120] kuruş. Abone için Doğan Matbaasına müracaat edilmelidir.

İmtiyaz Sahibi: Ahmet Sami.

Neşriyat Müdürü: Dr. Kemal.

Basıldığı Yer: Doğan Matbaası- Afyon.

10

Kuruş.